

Höga Kusten

Dykning i et svensk verdensarvområde

Tekst og fotos: Mattias Sellin

Halvvejs oppe i den Botniske bugt finder vi det naturskønne område Höga Kusten, som byder på dykning i et naturområde med dramatiske klippeformationer og historiske vrage. Mattias Sellin tager os med ned under overfladen.

Da båden lægger til uden for Björnviken på øen Trysunda, er havet spejlblankt og stille. Selvom det er tidligt om morgenen, står solen allerede højt på himlen. En efter en begynder dykkerne at forberede deres udstyr, og gøre sig klar til dagens dyk. Med forventningsfulde øjne kigger de fra tid til anden ud over den blanke havoverflade.

Vi ruller baglæns i vandet, og tager de første vejrtrækninger under overfladen. Helt vægtløse svæver vi frem i det grønne vand. Følelsen er på en gang surrealistisk og spændende. Under os åbner en ny verden sig med dramatiske klippeformationer, historiske vrage og tydelige

spor af landhævning efter istiden.

Höga Kusten (dansk: Høje kyst) er et kyst- og havområde i Västernorrlands län, der strækker sig fra Skagsudde i nord til Ångermanflodens udmundning i syd. Det er et storslået område, der årligt besøges af tusindvis af turister, der gerne vil opleve uberørt natur og dyrke en aktiv udendørs livsstil. Noget, som størstedelen af disse besøgende ikke ved, er, at det faktisk er muligt at dykke midt i verdensarvsområdet. Höga kusten blev verdensarvsområde i år 2000, og i 2006 blev verdensarvsområdet udvidet til også det finske område Kvarkens skærgård.

Alle øer og bugter langs Höga Kusten byder på en række uudforskede dykkersteder (øverst). De imponerende klippevægge styrter stejlt ned i havet. Her får du naturoplevelser ud over det sædvanlige (herover).

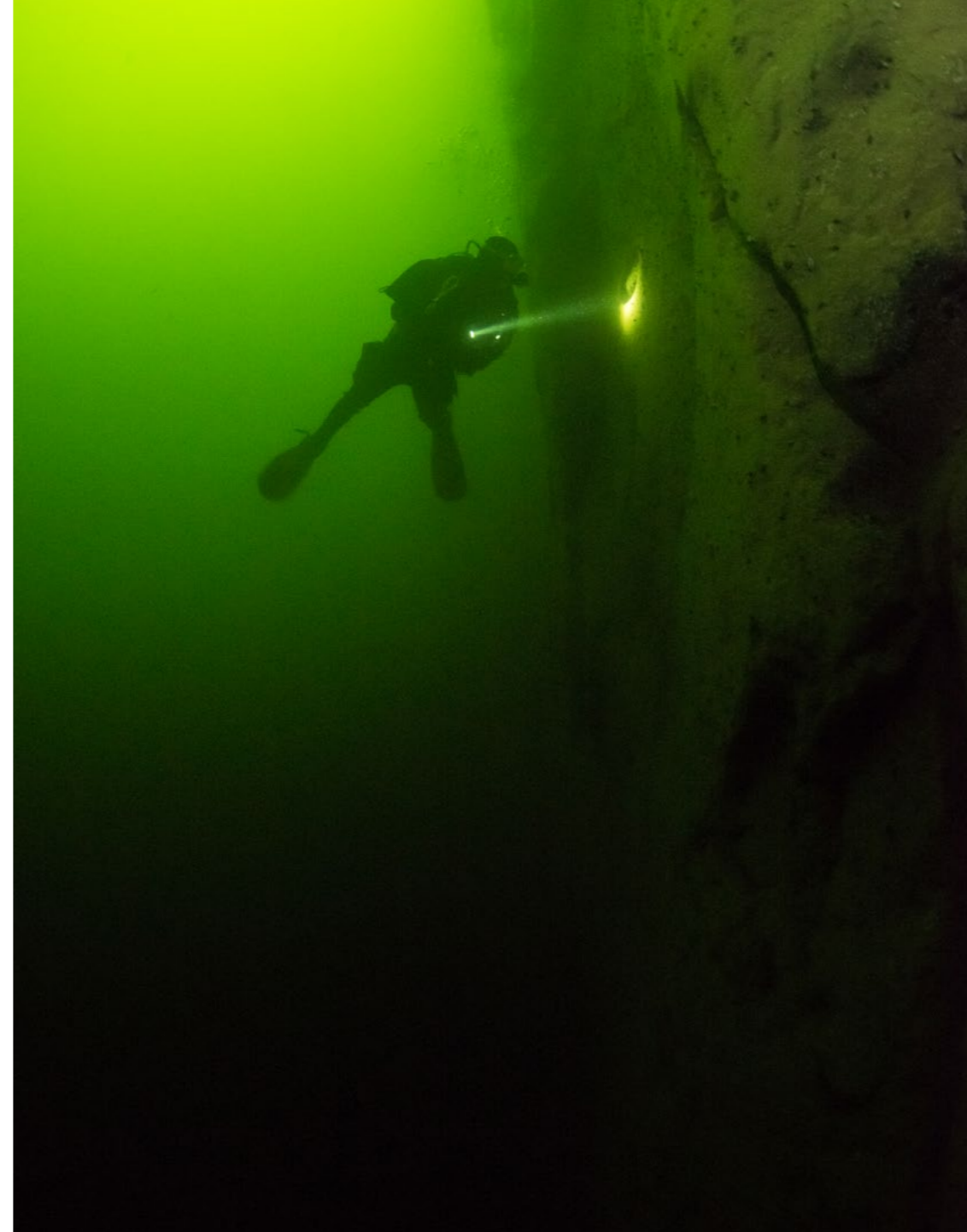

Skrubbens lodrette vægge fortsætter på samme måde under overfladen. Ekkoloddet sladrer om dybder på op til 80 meter lige uden for klippevæggene. Her lever Höga Kusten virkelig op til sit navn [herover]. Langs de lodrette vægge er der små cirkulære huller fræsset ind i klippevæggen. Hvordan de blev dannet er stadig et mysterium for mig [midten].

Höga Kusten-regionen byder på en dramatisk og kuperet topografi både over og under overfladen. Mange steder når havet en dybde på over 30 meter lige uden for kysten. Den største dybde i regionen er Ulvödjupet på hele 293 meter. Det er dog ikke blot muligheden for at finde

noget dybt vand, der trækker dykkere til, det er også de enestående smukke omgivelser. Her er mulighed for at dykke ned til en 100 år gammel svensk torpedokrydser om morgenen og så om eftermiddagen besøge Mjältön, som er Sveriges højeste ø. Denne kombination

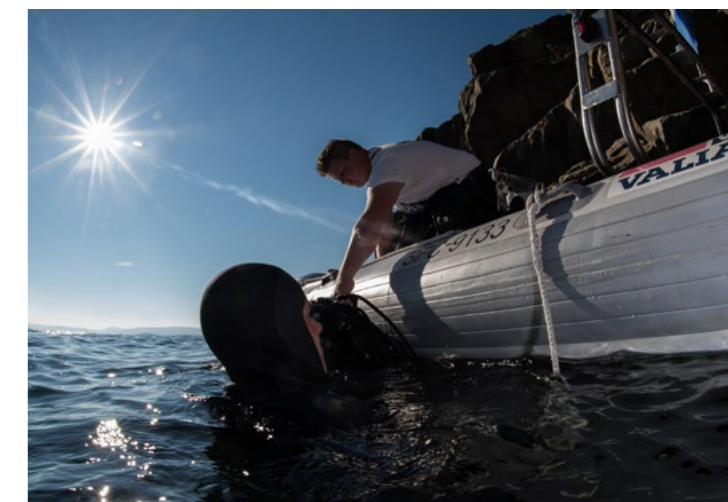
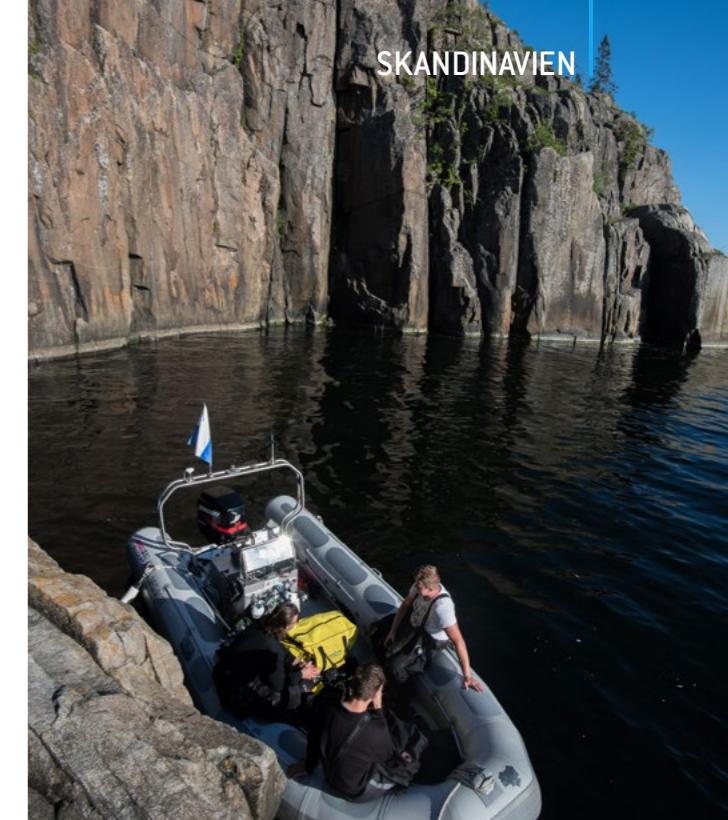
er unik og bør opleves. Fra toppen af øen kan du se, hvordan det storslåede skovklædte terræn falder rakt ned mod havet og danner en af Sveriges mest storslåede skærgårde.

Sveriges smukkeste ø

Forfatteren Anders Källgård har udråbt Trysunda som værende "Sveriges smukkeste ø", hvilket er svært at bestride efter et besøg. Det mest almindelige sted at dykke ved Trysunda hedder Björnviken og ligger på den nordøstlige side af øen. Bugten består af en stor finkornet sandstrand, der er

omgivet af klipper og skov. Strandens skønhed er velkendt og højt værdsat af sejlere i regionen.

Noget der ikke er så kendt er, at lige udfor denne strand ligger resterne af dampskibet *Maja* på mellem 11-24 meters dybde. Desværre er store dele af dampskibet blevet sprængt og bjærgget, men der er stadig meget at se. Den mest intakte del af vraget er agterstavnen, hvor store dele af skroget og rækværk findes. På den mere lavvandede del af dykket finder man den store træmast, der er i forholdsvis god stand. For at kunne få en nogenlunde fornem-

En hjælpende hånd efter et dyk er altid velkommen. Kaffepause på det bedste sted! [øverst til højre]

melse af, hvordan det gamle skib så ud, kræver det mere end ét dyk.

Hvis sigtbarheden er god, er dette et meget værdsat og behageligt dyk. Den relativt lave dybde og nærheden til Trysunda gør også *Maja* til et perfekt vrage for begyndere. Vraget ligger faktisk så tæt på øen, at det fint går an at svømme ud til vraget fra stranden. Dette gør også lokaliteten helt perfekt til en familie eller gruppe, hvor ikke alle har den samme passion for dykning. Mens nogle dykker, kan de øvrige svømme og solbade på den idylliske sandstrand.

Vores færd gennem verdens-

arvs-området fører os videre til øen Skrubban, der rejser sig majestætisk op af havet. Det er en imponerende følelse at sidde i dykkerbåden, når den lægger til ved det sted, der kaldes "kirken" eller "katedralen". Op til 40 meter høje lodrette vægge går rakt ned i havet og fortsætter videre under overfladen ned til næsten 100 meters dybde. Har man øjnene med sig, kan man følge havørne der patruljerer langs klipperne.

Den store dybde og de stejle klipper er medvirkende til, at det ofte føles mærkeligt at dykke her, og vi er spændte, da vi bryder overfladen og synker ned. Da jeg kører hånden langs klippevæggen i 30 meters dybde, føles

den helt glat. Den er blevet formet og poleret af naturens gang gennem tusinder af år. Når jeg drejer hovedet og kigger op, ser jeg tydeligt mine luftbobler stige op langs den enorme klippevæg over mig. Når jeg vender blikket ned, er det helt sort, der er ikke en antydning af bunden.

Mange steder under overfladen langs Skrubbens vægge er der cirkulære huller lige ind i klippevæggen. De ligner de "magiske stenpotter", der findes på land og er højst sandsynligt skabt af isen, der dækkede det meste af Skandinavien under den sidste istid.

At forsøge at beskrive følelsen af at dykke helt vægtløs ved siden af denne enorme og lidt mærkelige klippevæg er

svært. Måske kan det sammenlignes med at bestige Skuleberget, når der er kraftig tåge, og man hverken kan se toppen eller bunden af bjerget. Du befinder dig simpelthen foran en kæmpe mur, der ikke synes at have nogen begyndelse eller ende. Dykning på Skrubban er altid speciel. Det er mystisk, det er dybt og det er fascinerende!

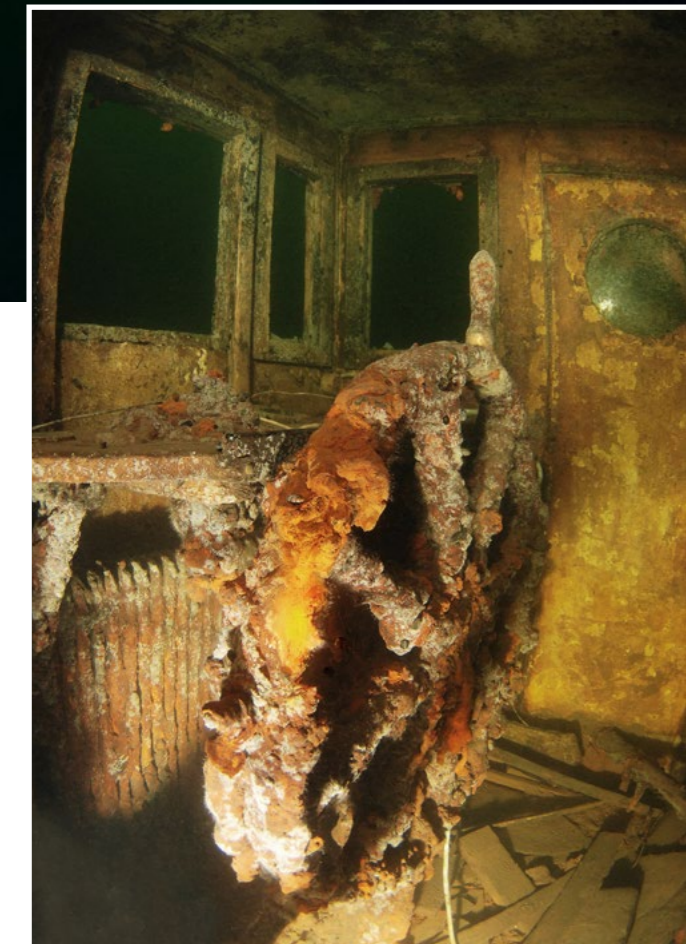
Marint liv

Höga Kusten blev optaget på UNESCOs verdensarvsliste på grund af sin unikke karakter. En af grundene til, at regionen blev sat på verdensarvs-listen, var, at området hæver sig med den højeste hastighed i verden, i øjeblikket omkring 8 millimeter om året.

Sæler ses ofte i Højkysten. Især ude på de ydre øer (herover). Balesudden byder på god dykning. Bunden består hovedsageligt af finkornet sand og enorme kampesten, der danner små passager og veje under overfladen (øverst til højre). Nogle gange skal man udnytte muligheder, der "dukker op". En sejlbåd, der sank lige uden for Trysunda, er fotograferet her. Båden er nu bjærget (øverst til højre).

Vraget efter HMS *Clas Ugglå*. Vraget ligger lige syd for bundhavets perle, Ulvön [øverst]. Rattet på vraget *Fix* [ovenfor]. Vraget *Fix* står helt oprejst på kølen [nederst til højre].

Men området er også enestående på andre måder. Det Botniske Hav har en ekstrem lav saltholdighed på mellem 3,5-5,5 promille. Hvis vi sammenligner dette med Kattegats saltholdighed på 35 promille, illustrerer det, hvorfor betingelserne for det marine plante- og dyreliv i den Botniske bugt er unikke. Her forekommer der blot omkring 25 forskellige fiskearter. Langs Kattegats kyster findes der omkring 130 forskellige arter. Hvis man kigger på de såkaldte makroskopiske arter, er der omkring 50 der lever i området, mens der i Kattegat er mere end 840.

Denne store forskel skyldes primært netop den lave saltholdighed. Vandet er brakt, og det er kun et fåtal af både saltvands- og ferskvandsfisk, der trives

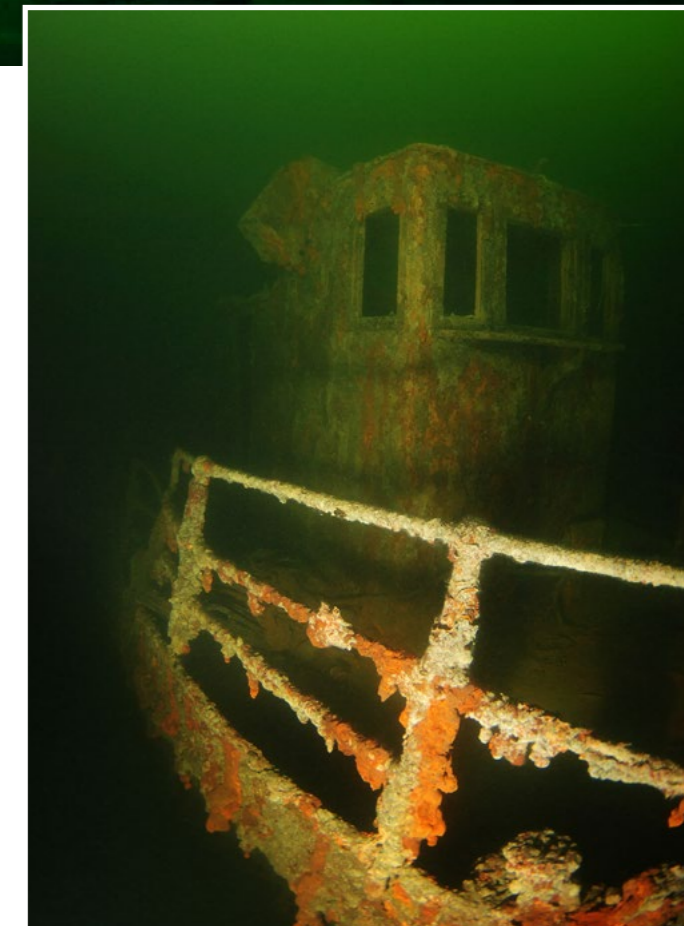
eller kan leve i brakvand.

De mest almindelig forekommende arter, når man dykker her, er hornulke, aborre og ålekvabbe. Kigger man efter de mindre indbyggere, vil man ofte se små mysider, også kaldet pungrejer, der er små krebsdyr der ligner rejer, sandkutlinger og østersøtanglus. Gedder, helt og ørred ses også af og til, men det kræver lidt mere tålmodighed og held at finde dem. Det er velkendt, at ovenstående arter forekommer i området, men færre ved, at nægsnogen (*Nerophis ophidion*) også kan findes her. Den skiller sig ud ved sine stærke farver. Den kan dog være svært at finde så langt oppe i Østersøen. Et relativt sikkert sted at se dem er ude ved Skagsudde, hvor man kan finde

dem på 4-10 meters dybde.

Af større dyreliv ses gråsæl og spættet sæl stadigt oftere. Det er slet ikke usædvanligt, at flere gråsæler samler sig rundt om båden, når vi er ude at dykke. Gråsælen er kommet sig hurtigt fra at være truet af udryddelse til i dag at bestå af en bestand på cirka 24.000 individer i Østersøen.

På trods af et øget antal sæler i området, er det svært at møde dem under overfladen, men når det sker, er det en særlig oplevelse. Det er svært ikke at blive fascineret af deres yndefulde og hurtige bevægelser i vandet. En gråsæl kan dykke ned til omkring 100 meters dybde og forblive neddykket i op til 20 minutter! Man kan blive helt misundelig.

Höga Kusten set fra Skuleskogen Nationalpark. Flot udsigt over de majestætiske brostensmarker (herover). Skallberg-grotterne må ikke gå glip af, når man besøger Höga Kusten. Det byder på et 230 meter langt hulesystem, som er spændende at udforske (til højre).

Unik vragedykning

Som det nok kan fornemmes, er det ikke så meget det marine liv, der er Höga Kustens store trækplaster. Det er derimod vrage. Den selvsamme lave saltindholdighed i Østersøen og Det Botniske Hav gør nemlig området unikt i verden, set fra et arkæologisk perspektiv. Få steder i verden er trævrage så velbevaret som her. Den største årsag er, at pæleorm, der faktisk er en musling og ikke en orm, heller ikke kan leve i brakvand, men kræver saltvand med højere saltholdighed. Det har så den heldige konsekvens for vrage-interesserende dykkere, at trævrage der findes i Østersøen, ofte er i rigtig god stand.

Et eksempel herpå er vrage af torpedokrydseren HMS *Clas Ugglå*, der ligger i 24-30 meters dybde syd for Ulvön. At

pæleorm ikke forekommer her er åbenbart, for mens vrages stålskrog er helt rustent, er trædækket og andre trædetaljer næsten helt intakte.

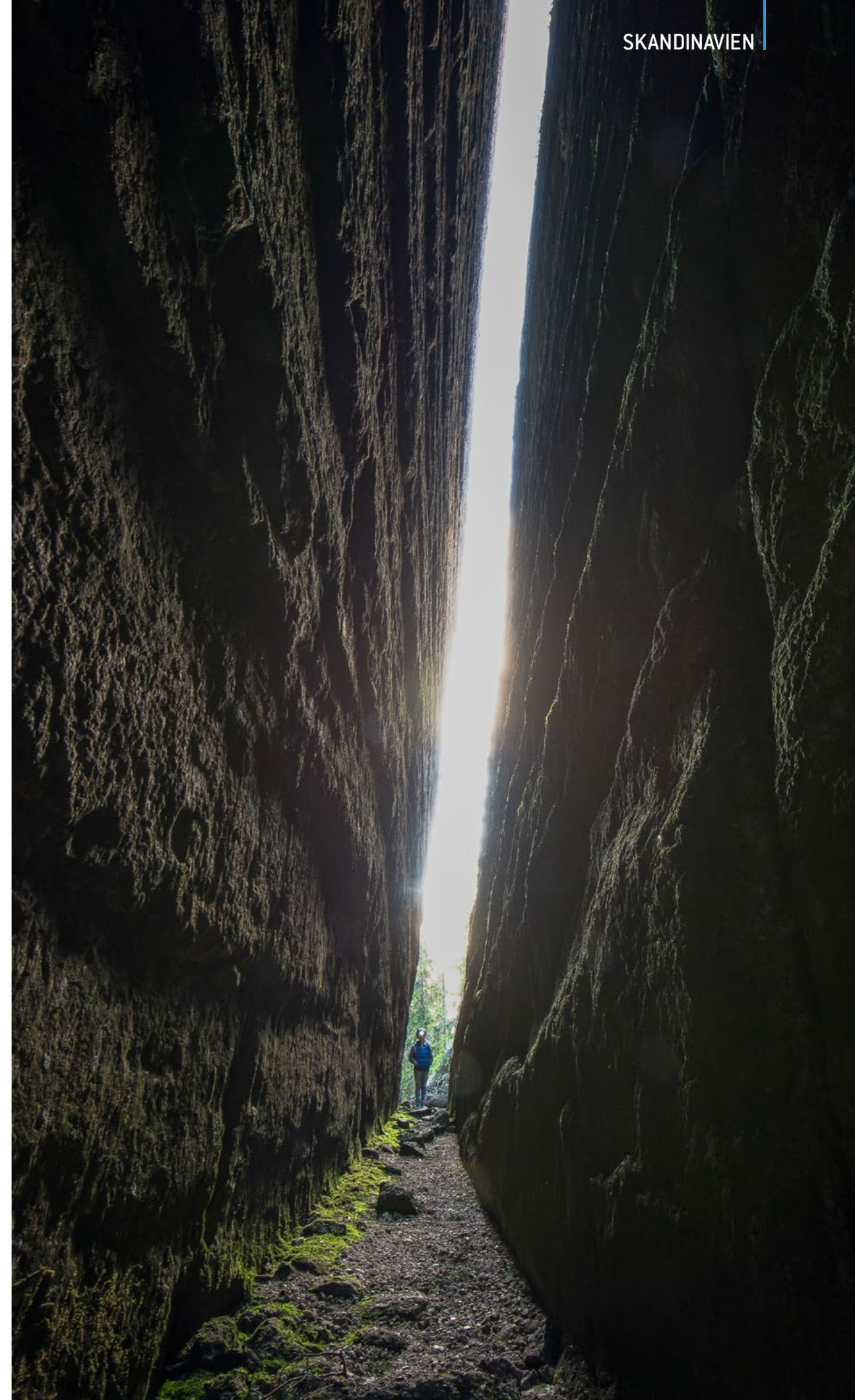
Det gør et stærkt indtryk at kunne besøge et så velbevaret vrage mere end et århundrede efter skibet blev bygget. Det er næsten som at være i et underjordisk museum, hvor tiden er gået i stå. Den mest intakte og imponerende del er stævnen, hvor den spidse form af en svensk torpedokrydser stadig tydeligt kan ses.

Clas Ugglå var bevæbnet med et 32 cm torpedorør i stævnen og to 12 cm kanoner på dækket. Torpedoluger og rør kan stadig ses. Desværre er kanoerne der ikke længere, men midtskibs kan man stadig se det cirkulære kugleleje, hvori en af disse var monte-

ret. Den agterste del af vrage mangler helt, hvilket betyder, at det bagerst i krigsskibet er muligt at svømme ind og se på de toiletter og fliser, der er tilbage på denne mere end 100 år gamle torpedocruiser.

Da *Clas Ugglå* befinder sig ret langt ude i skærgården og ude i helt åbent vand, er der ofte god sigt. Under gunstige forhold kan sigtbarheden nå op på 15 meter, hvilket skaber en utrolig fed oplevelse. Bunden består af sten og grus. Under et dyk befandt jeg mig langs vrages bagbords side og forholdene var så fine, at jeg også kunne skimte klippevæggen bagved vrages styrbord side.

I betragtning af de gode forhold, der gør at vrage er så velbevarede, er det en skam, at vi ikke kender til flere vrage-

positioner udfor Höga Kusten. Bortset fra *Maja* og *Uggla* er vrage efter *Fix* og *Alsterdamm* de mest besøgte. Der er helt sikkert flere vrage og andre interessante ting gemt under overfladen. Det kræver bare flere ressourcer og dykketimer at lokalisere og udforske flere af disse marinar-kæologiske lækkerier.

Krystalklare søer og damme

Dykning forbindes for det meste med at hoppe i havet. Når man

har let adgang til en stor og så smuk skærgård, som vi har her, er det forståeligt. Men Höga Kusten byder på meget mere dykning end det i havet. Her er der floder, søer og damme, som er interessante at udforske. Balestjärnen, kendt for sit krystalklare vand og fantastiske undervandslandskab, byder på dykning og snorkling af en uovertruffen kvalitet.

Overalt under overfladen er der store træer og træstammer, der danner et magisk under-

Höga Kusten har meget mere end blot dykning at tilbyde besøgende. Her kan du se den smukke slåttdalsskrevan.

vandslandskab. Vandet i dammen har en høj pH-værdi, hvilket formentlig er med til at bevare træstammerne. Det er næsten garanteret, at man kan se stimer af aborrer og mindre gedder, når man dykker her. Men det bedste er nok den fantastiske sigtbarhed, der nogle gange når op på 20 meter.

Selvom man er dykker, bør man absolut ikke gå glip af at vandre stien rundt om dammen og ud til udsigtspunktet på Balesberget. Fra 116 m over havets overflade er udsigten i godt vejr mildest talt imponerende og fungerer som en perfekt afslutning på en skøn dag med dykning.

Oftentimes bliver vi, der er lokale dykkere, spurgt om hvad der er så godt ved at dykke i dette område. Det er svært at give et rigtig godt svar, fordi vi alle har vores individuelle præferencer. Men skal jeg give et bud er det kombinationen af en utrolig smuk skærgård sammen med den spænding og fællesskab, som dykning skaber.

Mattias Sellin er født og opvokset i den nordlige del af Sverige. At være tæt på naturen har altid været en vigtig del af hans liv. Kameraet er altid i hans hænder på hans eventyr. Han er en hyppig bidrager til flere publikationer, og hans passion for havet og vilde dyr er noget, han deler med sin familie.

GOOD OFFER FOR YOU AND YOUR CLUB!

DIVE TRIPS
Since 1975

SUMMER
DIVECAMP!
DIVE PACKAGE AT
SPECIAL PRICE
V.28-32

LEGENDARY VÄDERÖARNA

THE BEST OF BOHUSLÄN ABOVE & BELOW THE SURFACE

Follow us on Social Media,
- it pays off!

100%
DIVE GUARANTEE

NITROX

Comfortable accommodation, ranging from single rooms to private house at the diving center.
Complete package of accommodation, food & diving.
Specially built dive boats with toilet and plenty of space for comfortable & safe diving.
Full day of diving in a relaxed and peaceful way, no unnecessary unloading of dive equipment between the dives.
Welcome!

DYK-LEIF

+46 525-330 80
info@dykleif.se
www.dykleif.se